

Капетан бојног брода **ВИДОЈЕ ЖАРКОВИЋ**

## **СКОЈ У НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОЈ БОРБИ**

Масовним учешћем у Народноослободилачкој војсци и херојизмом на фронту и у позадини, СКОЈ је био чврст ослонац и веран помоћник Партије. Он је око Партије окупио и ујединио широке омладинске масе, постао најборбенији актив и језгро напредног омладинског покрета.

Одиграти тако значајну улогу у НОР-у и постићи велике успехе, СКОЈ је могао захваљујући само правилној политици Комунистичке партије у раду са омладином. Она је увек, а нарочито од доласка друга Тита на њено чело, посвећивала велику пажњу омладини, успевала да отклони старе слабости, да ликвидира секташтво, среди, учврсти и каналише активност СКОЈ-а у новом правцу, ојача организацију и припреми је за судбоносне догађаје који су наилазили.

Комунистичка Партија је делатност СКОЈ-а усмерила на стварање масовног јединственог омладинског покрета на политичкој и акционој платформи борбе против фашизма, на рад и борбу за васпитање широких омладинских маса у антифашистичком духу, на стварање јединства младих на бази њихових заједничких интереса и потреба кроз борбу против фашизма и рата, за демократију и мир, за боље услове живота и школовања.

Захваљујући овоме, све шире омладинске масе ступале су у отворену борбу против ненародних режима и растуће фашистичке опасности. То се најбоље видело на примерима бројног учешћа радничке и средњошколске омладине у низу штрајкова, у акцијама за Светски омладински конгрес 1938 год., у масовним демонстрацијама широм земље против Аншлуса и Минхенског споразума, у крвавим децембарским демонстрацијама 1939 у Београду, у масовном учешћу омладине у мартовским догађајима 1941, у добровољном јављању хиљада и хиљада чланова СКОЈ-а и напредних омладинаца на позив КПЈ за одлазак на фронт у априлском рату 1941 и у низу других акција омладине.

Ненародни режими и реакционарне омладинске организације нису презали ни од најбруталнијих мера да спрече јачање напредног омладинског покрета и разбију СКОЈ. Ни безбројна мучења и бати-



нања по затворима и концентрационим логорима, ни убиства најбољих младих комуниста у разним штрајковима и демонстрацијама, ни жестока пропагандна хајка и застрашивања нису могли зауставити вал све више јачања СКОЈ-а и окупљања широких омладинских маса око њега. Почетком 1941 СКОЈ је бројао око 30.000 чланова.

Окупацијом земље, насупротив буржоаским омладинским организацијама које су се распале или активно ступиле у службу окупатора, једино је СКОЈ остао организационо чврст и веран интересима младе генерације. Његове везе са широким масама антифашистичке омладине не само што нису ослабиле, већ су се знатно учврстиле, а углед организације СКОЈ-а код широких омладинских маса изванредно је порастао.

Одмах по окупацији земље СКОЈ је пружио свестрану помоћ Партији и припреми оружаног устанка. Скојевци у градовима и селима склањали су оружје које је остало по магацинима и друмовима приликом капитулације бивше војске. На пример, скојевци Мостара сакрили су у самом граду око 600 пушака и митраљеза, а скојевска организација Сплита комплетан ратни материјал једне војне касарне. Упоредо с тим, велики број омладинаца обучавао се у руковању оружјем, а омладинке су посећивале курсеве војно-санитетске службе. Међу омладином је развијен интензиван политички рад, објашњавана је линија КП у дизању устанка и организовању ослободилачке борбе, узроци слома старе Југославије, раскринкавани су маневри окупатора и његових слугу итд.

Одлуку ЦК КПЈ о оружаном устанку прихватила је омладина, предвођена СКОЈ-ем, са решеношћу да у тој борби не жали никакве жртве и напоре за ствар слободе својих народа и своје срећније будућности.

ЦК СКОЈ-а је одмах по доношењу одлуке за устанак упутио проглас омладици Југославије у којем се каже:

„На устанак, омладино Југославије! Извршимо пуну мобилизацију својих снага, снага свих младих родољуба — ступајмо хиљадама и хиљадама у херојске партизанске одреде. Свуда и на сваком мјесту поведимо немилосрдну оружану борбу против тлачитеља. Водимо и ширимо свети ослободилачки рат нашег народа. Покажимо свету да се ничега не плашимо кад су у питању слобода и част нашег народа, покажимо да смо и ми „покољење за пјесму створено“.

„У партизане — то је наш први и главни борбени позив младим нараштајима свих народа Југославије“ писао је тих дана секретар ЦК СКОЈ-а Иво Лола Рибар.

На овај позив сви чланови СКОЈ-а ставили су се на располагање својој Партији. Од око 30.000 својих чланова СКОЈ је половину одмах послао у партизанске чете и одреде. Са члановима СКОЈ-а ишле су и десетине хиљада младих антифашиста. Већ крајем 1942 год. у редовима НОВ борило се преко 20.000 чланова СКОЈ-а. Друг Тито је на Првом конгресу омладине Југославије рекао: „Са поносом



можемо констатовати да у нашој НОВ и партизанским одредима има 70—75% бораца из младе генерације наших народа“. Крајем 1943 год у НОВ је било преко 70.000 чланова СКОЈ-а. До краја рата у редовима Народноослободилачке војске Југославије положило је своје младе животе десетине хиљада чланова СКОЈ-а.

Ратни услови и нови облици борбе поставили су пред СКОЈ у нашим војним јединицама нове задатке. Требало је привићи омладину и прилагодити форме њеног рада ратним условима, изграђивати нов лик младог комунисте у ватри оружане борбе, политички просвећивати и војнички оспособљавати десетине хиљада нових младих бораца, ширити идеје Партије о оружаној борби широм земље, учвршћивати и јачати јединство младе генерације.

Један од основних задатака СКОЈ-а у НОВ био је морално-политичко васпитање бораца. У наше јединице свакодневно су ступале стотине и хиљаде нових бораца спремних на борбу, али са оскудним политичким знањем. Кроз разна предавања, читање штампе, конференције, појединачне разговоре и друге форме рада, чланови Партије и СКОЈ-а тумачили су младим борцима циљеве борбе, политику Партије, перспективе живота у новој заједници, неопходност братства и јединства наших народа и друга питања чије је правилно разумевање напајало новим заносом и самопрегором у савлађивању и највећих тешкоћа. За овај интензиван рад коришћен је сваки тренутак слободног времена.

Носиоци културно-просветног рада били су такође чланови СКОЈ-а. Он се одвијао, с обзиром на услове, кроз најразноврсније форме: преко рада на описмењивању, преко разних приредби, хорова, сарадње у четним, батаљонским и бригадним листовима, итд.

У наше јединице претежним делом ступали су омладинци без икаквог претходног војничког знања. Од њих је требало стварати бомбаше, митраљесце, артиљерце, тенкисте, војне и политичке руководиоце. Зато је рад на оспособљавању тих другова у војничком погледу био један од прворазредних задатака и скојевске организације. У кратким предасима између борби и маршева, у сваком слободном тренутку, скојевци и остали омладинци неуморно су се оспособљавали у руковању оружјем и партизанском начину ратовања.

Пламен револуције ширио се по читавој земљи. Земља је била окупирана, исецкана. Слуге окупатора (четници, усташе и други) упорно су радили да што више разједине и закрве наше народе и спрече ширење ослободилачког покрета свим средствима: од покоља до најбљугавијих лажи о Народноослободилачком покрету. У таквим условима наше су јединице морале да не само са оружјем у руци ослобађају поједине крајеве, него и да упорним политичким радом са народом шире истину о праведности ослободилачке борбе. Због тога је политички рад са омладином на терену био исто тако један од најважнијих задатака скојевских организација у војсци. Том задатку прилазило се са највећом бригом и пажњом. Снагом личног примера



позитивно се утицало на омладину тек ослобођених крајева, пружана је помоћ у формирању омладинских организација на тим подручјима, што се све одразило у добровољном приступању великог броја омладине у војне јединице.

Примарна пажња посвећивана је изграђивању лика правог партизанског борца: храброг, политички свесног, дружељубивог и скромног. У наше јединице долазили су омладинци из разних крајева земље, са различитим навикама, схватањима и предрасудама. Кратко време по доласку у јединице стапали су се у монолитан колектив партизанских бораца. У том смислу скојевци су, заједно са члановима Партије, били душа наших јединица. Својим примером и активним радом уносили су у партизански колектив све оно што је позитивно.

Кроз школу рата од неуких омладинаца израсле су хиљаде способних старешина и спремних војника, командира и комесара чета, батаљона, бригада и дивизија, руководилаца типа као што је био заменик команданта 2 пролетерске бригаде Луње Миловановић и многи други. Из редова СКОЈ-а поникао је незаборавни 16-годишњи бомбаш, Бошко Буха, смела партизанка Драгица Ђурашевић, која скаче на немачки тенк, Марија Бурсаћ, млада сељанка, која у једној борби на јуриш заузима три немачка бункера, Марко Мартиновић чије су се груди охладиле на врелој цеви италијанске „Бреде“, Бошко Палковљевић-Пинки који сам до задњег метка штити повлачење својих другова и многи други. Претезан број бораца херојског Похорског батаљона који је до задњег изгинуо не предајући се непријатељу, 2 чета 3 батаљона 4 пролетерске бригаде која је на Љубин-Гробу скоро цела изгинула штитећи пролаз рањеника, славни „Игманци“ 1 пролетерске који су „за време операције док су смрзнуте кости пуцале под маказама певали“ и многи из многих херојских јединица били су чланови СКОЈ-а.

Друг Тито и ЦК од првог дана устанка оценили су огромну улогу СКОЈ-а и омладине у партизанским јединицама. Због тога се, када је требало стварати у појединим крајевима ударне јединице спремне да буду сигуран ослонац нашим командама и у најтежим ситуацијама, приступило и формирању специјалних омладинских јединица. Тако су формиран Дурмиторски и Никшићки омладински батаљон, Омладински батаљон „Јожа Влаховић“, омладинске чете: Дрварска, Фочанска, Семизовачка, Гатачка итд. — а касније Седма омладинска бригада „Будо Томовић“, омладински батаљони Четврте и Тринаесте српске бригаде, омладински батаљон 1 македонске бригаде и многи други.

Борба и рад скојевске организације и на неослобођеној територији, поготову у градовима, била је врло значајна. Рад СКОЈ-а на неослобођеној територији одвијао се у низу праваца: стварале су се ударне групе за вршење диверзантских акција, извлачило се оружје, храна и санитарски материјал у јединице, обављало се организовано растурање летака и радиовести, утицало се на омладину да



не одлази на рад у Немачку, спречавала се мобилизација омладине у квислиншке организације — итд. Подвизи и успеси скојеваца на свим овим задацима могу се равнати са највеличанственијим подвизима и примерима омладинаца на фронту. На свим овим задацима скојевци су активизирали широке масе антифашистички расположене омладине.

Омладинске ударне групе које су стваране по градовима, извонредне су значајне акције и у њима показивале изванредну смелост, вештину и висок степен борбености. Друг Ранковић је на V конгресу КПЈ овако оценио делатност омладинских ударних група: „Акције омладинских ударних група у окупираним градовима су величанствени подвизи који су славу наше омладине пронели не само широм наше земље, него и целог света“.

Безбројни примери најбоље говоре о томе какве је омладинце васпитавала Партија и СКОЈ. Они показују висок степен оданости младих комуниста ослободилачкој борби наших народа. Да наведемо само неке.

Јуна месеца 1941 ђаци сплитских средњих школа одбили су да приме сведочанства на италијанском језику. Анте Јонић, члан Областног комитета СКОЈ-а, са групом омладинаца, бацио је у Сплиту бомбу на фашистичку војну музику док је свирала химну. Том приликом убијено је двадесетчетири фашиста. У граду је било још безброј сличних акција омладинских ударних група. У једном извештају сплитске организације пише: „На Лучци је бачена бомба на официрску мензу... затим на Манош код реалне гимназије..., код карабињерске станице..., бомбашка акција у Тарталиној улици код трансформатора...“ итд.

Скојевска организација Београда отпочела је већ у јулу 1941 са масовним акцијама на паљењу фашистичких новина. У овој акцији учествовало је преко 150 ударних скојевских група. На улицама су свакодневно убијани Немци и домаћи издајници, кидани телефонски каблови, паљени камиони. Само за десет дана 1941 било је запаљено преко 200 камиона у окупираном Београду.

У Загребу је једна ударна група 4 августа 1941 усред дана код Ботаничке баште бацила бомбе на Павелићеву универзитетску стражу и убила и ранила око двадесет усташа.

Фашистички окупатори и њихове слуге са нарочитим бесом су се обрачунавали са напредном омладином на окупираној територији, затварали је, мучили и пребијали по тамницама и логорима, масовно водили на стрељање и терали у концентрационе логоре. Свакодневно су вршена масовна стрељања младих родољуба. Десетине хиљада омладинаца и омладинки нашло је смрт у логорима смрти у Немачкој. У италијанским логорима чамило је око 10.000 младих Црногораца, 13.000 Далматинаца и 15.000 Словенаца.

Међутим, ни најбруталнији окупаторски терор није могао сло-  
мити борбени полет СКОЈ-а и омладине. Свакодневно је растао број



младих антифашиста и број њихових херојских подвига. Безброј омладинаца показао је пред класним непријатељем херојско држање достојно сваког дивљења.

Млади металски радник Стеван Филиповић са омчом на врату одржао је говор окупљеном народу Ваљева 22 маја 1942 и позивао га у борбу против фашистичких разбојника.

Када су мостарског омладинца Драга Палавестру немачки целати под вешалима питали која му је последња жеља, он им је одговорио: „Последња ми је жеља да видим вешала од Мостара до Берлина и на њима Њемце и издајнике“.

Омладинка Нада Димић умрла је у најтежим мукама, а фашистичким бандитима није хтела рећи чак ни своје име.

Младом Далматинцу Ранку Орлићу ломили су кости, палили поједине делове тела, али је он то све херојски издржао а да није ни реч проговорио.

Омладина на ослобођеним територијама показала је исто толико свести, самопрегора и издржљивости као и омладина на фронту и по фашистичким тамницама. Она је претстављала јак ослонац новој народној власти у њеним тешким задацима а нарочито у помоћи јединицама на фронту. Деловање омладине на ослобођеним територијама обухватало је све гране живота и рада. Она је, предвођена СКОЈ-ем, често боса преносила рањенике, храну и муницију на фронт. Сврстана у радне бригаде, чистила је порушене градове, дизала куће, обрађивала земљу, градила оно што смо ми користили, а рушила оно што је користило непријатељу. Обучавала је неписмене, организовала политички и културни рад, предузимала низ санитарских мера на лечењу болесних и рањених. Кроз рад на извршавању задатака у позадини израстао је велики број марљивих радника способних да организују власт и нормалан живот на слободној територији и да њиме руководе. Из редова омладине никли су бројни руководиоци на терену — чланови народноослободилачких одбора, комитета, масовних организација итд.

Незаборавни су примери крајишких омладинки које су у јеку IV непријатељске офанзиве свакодневно, по снегу и босе, преваљивале десетине километара да би донеле на положај храну борцима 2 крајишке бригаде. Омладинке Брињског и Огулинског среза носиле су рањенике у IV офанзиви по неколико дана без смене и одмора. У лето 1942 у Дрварском округу, у Саничкој долини, формирана је прва пољопривредна омладинска бригада са 2.000 омладинаца која је сабрала испред непријатељских положаја око 200 вагона жита, поврћа и воћа за нашу војску. У Босанској Крајини било је 1943 године 17 омладинских радних бригада. У периоду од I до II конгреса УСАОЈ-а, у Лици су створене две омладинске радне бригаде, 13 батаљона и 9 чета са укупно 6.840 чланова. Оне су дале 1,100.000 радних дана, што значи да је сваки члан радне јединице радио добровољно 160 дана за помоћ нашој војсци. Кордунашка омладина је, например, у такми-



чењу после IV офанзиве обрадила 80% обрадиве земље. Јуна 1942 у Подгрмечу су радила 33 разна течаја које је посећивало 1500 омладинаца. А у децембру исте године у Дрварском округу течајеве је похађало преко 4.200 омладинаца. На ослобођеној територији организован је и руковођен СКОЈ-ем велики број војно-политичких курсева и војно-позадинских чета где се омладина припремала за обављање разних дужности у војним јединицама или у органима нове народне власти.

Почетком оружане борбе један од основних задатака СКОЈ-а састојао се у раду на даљем јачању јединства напредних омладинских маса и на стварању јединствене омладинске организације антифашистичке омладине Југославије. У условима оружане борбе наших народа, када су утицај и углед Комунистичке Партије и СКОЈ-а изванредно порасли, пружале су се велике могућности да се напредни омладински покрет прошири, организационо учврсти и још јаче окупи око руководиоца ослободилачке борбе — КПЈ.

Одмах после устанка СКОЈ је почео да у пракси остварује овај задатак. Већ 1941 у свим нашим покрајинама отпочело је стварање савеза антифашистичке омладине. Остварење овог задатка није текло у читавој земљи равномерно, него у складу са општим политичким приликама и степеном развитка оружане борбе у појединим крајевима.

У Србији су на ослобођеној територији у октобру и новембру 1941 одржане прве окружне конференције у Чачку и Ужицу и основан Народноослободилачки савез омладине Србије. Прва непријатељска офанзива онемогућила је за извесно време делатност овог Савеза.

У Црној Гори је на покрајинској конференцији 30 новембра 1941 створена Црногорска народна омладина која је већ тада бројала око 15.000 чланова и имала сређену организацију по општинама и срезовима.

У јесен 1941 стварају се омладински савези у источној Босни, а средином 1942 и у Босанској Крајини.

У Хрватској је стварање Савеза младе генерације Хрватске текло неравномерно по појединим областима, али је до краја 1942 створена организација у Лици, Банији, Кордуну, Далмацији и Славонији.

У Словенији је, почетком ослободилачке борбе, на специфичан начин — путем споразума са једним делом руководстава неких омладинских организација — створена Ослободилачки фронт младих. Од средине 1942 она појачава свој рад у основним организацијама и мења име у „Звезда словенске омладине“.

На Космету и у Македонији са стварањем омладинских савеза отпочело се тек 1943, због специфичних прилика и услова развитка ослободилачке борбе у овим крајевима.



Од првог дана свога стварања омладински савези имали су веома значајну улогу у окупљању наше омладине у Народноослободилачку војску, у помоћи народним властима и политичком васпитању омладине. Крајем 1942 у омладинским савезима било је окупљено око 100.000 омладинаца.

На иницијативу ЦК СКОЈ-а, децембра 1942, у ослобођеном Бихаћу одржан је I конгрес антифашистичке омладине Југославије. Потреба за њим произилазила је из све опсежнијих задатака који су стајали пред омладином, насталих распламсавањем ослободилачке борбе, повећањем слободне територије, стварањем нове народне власти, спровођењем у дело одлука I заседања АВНОЈ-а и неопходности да се, за успешније извршење тих задатака, повежу у јединствену општејугословенску организацију савези појединих крајева и покрајина.

Конгрес је створио Уједињени савез антифашистичке омладине Југославије — организацију која је до краја рата окупила у своје редове највећи број наше омладине и васпитала их у духу љубави према домовини и социјалистичким идејама. Он је значио нов импулс у доприносу наше омладине оружаном борби на свим секторима.

После I конгреса наступио је период интензивног ширења, јачања и учвршћења УСАОЈ-а. Ништа није могло укочити тај развој. То се најбоље види из чињенице да је у периоду од I до II конгреса УСАОЈ-а ступило у редове Народноослободилачке војске преко 100.000 нових омладинаца, да је на ослобођеним територијама омладина дала добровољно преко 5,000.000 радних дана као помоћ органима народне власти и да се у редовима УСАОЈ-а налазило преко пола милиона омладинаца.

Други конгрес УСАОЈ-а одржан је од 2—4 маја 1944. Његов је значај велики из више разлога. У припреми за овај конгрес у свим крајевима земље омладина је развила претконгресна такмичења која су дала огромне резултате. Конгрес је, и поред тога што се већ тада налазило око 200.000 омладинаца у НОВ, поставио и даље као први задатак мобилизацију омладине и њено још масовније учешће у борбама за ослобођење земље. Он је, у име омладине Југославије, једнодушно прихватио историске одлуке Другог заседања АВНОЈ-а и поставио пред омладину задатке у погледу пружања што веће помоћи народној власти на свим питањима изградње земље. Он је допринео даљем организационом учвршћењу и проширењу УСАОЈ-а.

После II конгреса јачање јединства наше младе генерације текло је још бржим темпом. То се одражавало како на питању омасовљења организације УСАОЈ-а, тако и на бројном порасту војних јединица, окупљању младих око КПЈ и нове народне власти.

Развојем НОБ јачала се, развијала и учвршћивала и организација СКОЈ-а. У појединим организацијама било је у почетку слабости које су се огледале у појавама секташтва у погледу пријема



нових чланова. Наиме, сматрало се да теоретски ниво треба да буде главни услов за пријем омладинаца у организацију СКОЈ-а. Партија и ЦК СКОЈ-а пружали су свестрану помоћ тим организацијама да што брже сагледају своје слабости, тако да су оваква застрањивања брзо отклоњена.

Упоредо са omasовљењем СКОЈ је јачао и у организационом смислу. Оформљивани су активи тамо где се осећала потреба, бирани су општински, срески и окружни комитети. Организација СКОЈ-а је свакодневно побољшавала метод рада и прилагођавала га стварним условима, уз пуну помоћ ЦК СКОЈ-а који је у појединим крајевима благовремено интервенисао и утицао на побољшање рада.

Колико је био интензиван рад у овом правцу, упркос огромних тешкоћа, види се и из чињенице да је одржано низ саветовања при ЦК СКОЈ-а, покрајинским и окружним комитетима, низ изборних састанака и конференција у активима, по општинама и срезovima. Нарочито је за рад скојевских организација у војсци значајно саветовање одржано при ЦК СКОЈ-а крајем 1942 са скојевским руководиоцима из војних јединица.

На свим овим саветовањима и конференцијама третирана су актуелна питања као: мобилизација омладине у НОВ, рад СКОЈ-а у војсци, рад на стварању антифашистичког савеза омладине, помоћ новој народној власти итд.

Посебну пажњу наша Партија и ЦК СКОЈ-а посвећивали су раду скојевских организација у јединицама Народноослободилачке војске. Организациони развој и метод рада СКОЈ-а стално је прилагођаван развоју наше НОВ и условима рада у војним јединицама. Тако је приликом формирања партизанских батаљона, ЦК СКОЈ-а донео одлуку да се у батаљонима оформе комитети СКОЈ-а. Формирањем бригада било је нужно формирати и бригадне комитете СКОЈ-а. По један члан бригадних и дивизиских политодела био је задужен и за рад са омладином, што је за унапређење рада СКОЈ-а имало велики значај.

Исто тако, велики број младих чланова КПЈ радио је и даље у скојевској организацији и налазио се у њеним руководствомима. За скојевске руководиоце у јединицама бирани су најбољи чланови Партије из редова бораца који су се истицали јунаштвом и дисциплином и који су могли да личним примером служе за углед омладини. На партиским састанцима, кроз анализу рада СКОЈ-а, пружена је организацији младих комуниста пуна помоћ и постављани нови задаци младим члановима Партије који раде у СКОЈ-у.

Кроз ослободилачки рат и народну револуцију организација СКОЈ-а показала је безграничну оданост Партији и своме народу. Она је показала такве примере јунаштва и самопрегора да са њима с правом може да се поноси наша омладина. Говорећи о нашој омладини друг Тито је једном приликом рекао:



„Омладина је унијела у нашу борбу своју енергију, вољу за животом, иницијативу, тежњу за напредношћу. И тај полет обузео је све остале, одушевљавао је борце наших партизанских одреда... Омладина је извршавала сваки задатак који смо постављали, ма колико да је то било тешко и опасно“.

Заслуга је у првом реду Комунистичке Партије и друга Тита што је скојевска организација могла постићи овакве успехе. Они су оријентисали СКОЈ на исправан пут, средили га, учврстили, одабрали бројни кадар младих чланова КПЈ за рад са СКОЈ-ем и свакодневно посвећивали прворазредну пажњу раду са омладином. Лични пример чланова КПЈ и њених руководилаца био је свакодневни узор на коме су се васпитавали наши омладинци. Овакви успеси речити су доказ исправности политике наше Партије кроз НОБ.

Радећи и борећи се под руководством КПЈ, СКОЈ је васпитао омладину у духу братства и јединства наших народа, у духу безграничне љубави према слободи и својој домовини, у духу активног рада на оживотворењу социјалистичких идеја за које се борила наша Партија. Захваљујући томе, одмах после ослобођења земље скоро целокупна омладина Југославије могла је да са онаквим жаром и заносом приступи, остварењу задатака њене обнове и изградње и постане један од прворазредних чинилаца нашег свакодневног друштвено-политичког развитака.